

K PRIESTUPKOVEJ ZODPOVEDNOSTI ZA NENÁVISTNÝ PREJAV¹

doc. JUDr. Mgr. Martin Turčan, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra teórie práva a filozofie práva
martin.turcan@flaw.uniba.sk

K priestupkovej zodpovednosti za nenávistný prejav

Príspevok sa zaoberá problematikou postihu nenávistných prejavov v slovenskom práve so zameraním na oblasť správneho trestania. Autor uvažuje o vhodnosti takéhoto postihu na pozadí dvoch existujúcich prístupov k slobode prejavu – európskeho a amerického – pričom sa sústreďí na empirickú stránku problému a všima si dáta o postihu daných činov na Slovensku v rovine priestupkovej i trestnoprávnej. Tieto dáta spracúva a interpretuje. Otázka, ktorú si kladie, zjednodušene znie, či sú u nás od roku 2014 priestupkovo postihované skôr činy, ktoré by inak boli postihované ako trestné, alebo naopak, skôr činy, ktoré by inak neboli postihované vôbec. Odpoveď na túto otázku súvisí s hodnotením vhodnosti takejto priestupkovej úpravy v perspektívach oboch uvedených modelov slobody prejavu.

On administrative liability for hate speech

The paper deals with the issue of punishing hate speech in Slovak law with a focus on administrative punishment. The author considers the desirability of such punishment in view of the two existing approaches to freedom of speech – European and American – focusing on the empirical side of the problem and noting the Slovak data both at the administrative and criminal level. He processes and interprets this data. The question he asks is, put simply, whether, since 2014, administrative offences that would otherwise be dealt with as criminal offences have been punished in Slovakia, or, on the contrary, rather offences that would otherwise not be dealt with at all. The answer to this question is

¹ Tento článok bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-20-0436 Nová právna úprava správneho trestania.

linked to the assessment of the desirability of such an administrative regulation in the perspectives of both models of freedom of speech.

Kľúčové slová: sloboda prejavu, nenávistný prejav, extrémizmus, správne trestanie

Keywords: freedom of speech, hate speech, extremism, administrative punishment

<https://doi.org/10.46282/afi.2025.2.09>

Úvod

Penitívnu reguláciu nenávistného prejavu nachádzame dnes u nás nielen v Trestnom zákone, ale už viac než dekádu aj v zákone o priestupkoch. Tento stručný príspevok si ju všíma na pozadí dvoch známych modelov slobody prejavu (európskeho a amerického) a kladie si otázku o jej vhodnosti v ich svetle, pričom tak robí s prihliadnutím na aplikačnú prax. Pýta sa, či je naša priestupková úprava v praxi skôr nástrojom postihu činov, ktoré by inak boli postihované ako trestné, alebo, naopak, skôr činov, ktoré by inak neboli postihované vôbec. Respektíve, azda presnejšie: Či u nás existuje badateľné relevantné množstvo prípadov nenávistného prejavu (hoci v celkovom súčte to môže byť aj menšina), v ktorých bol za cca poslednú dekádu trestný postih nahradený priestupkovým (čiže došlo k zmierneniu) a aký je odradzujúci účinok. Odpoveď na túto otázku súvisí s hodnotením danej regulácie prizmou uvedených dvoch modelov slobody prejavu. Otázka bude zodpovedaná na základe analýzy získaných empirických dát (menovite pôjde o skúmanie verejne dostupných štatistík kriminality, individuálne vyžiadaných údajov o extrémistickej priestupkovej činnosti a tiež o dotazníkovú sondu medzi príslušníkmi policajného zboru, ktorí majú s postihovaním priestupkov extrémizmu skúsenosť). Ambíciou nie je záver exaktnej, ale pravdepodobnostnej povahy.

1 Aktuálny právny stav optikou (časti) právnej doktríny

Súčasná dvojkoľajná úprava nenávistných prejavov v Trestnom zákone a priestupkovom zákone spôsobuje podľa Simony Ferenčíkovej a Bronislavy Vinerovej viacero aplikačných problémov. Asi najpod-

statnejším z nich je, že hoci boli priestupky extrémizmu v roku 2014 legislatívne zakotvené s cieľom vyplniť existujúcu legislatívnu medzeru, zákonodarcovi sa túto medzeru v skutočnosti dostatočne vyplniť nepodarilo. Autorky konštatujú, že podľa dôvodovej správy bolo dôsledkom neexistencie priestupkovej úpravy tohto druhu, „že protiprávne konania vykazujúce znaky extrémizmu nemohli byť z hľadiska priestupkového práva vôbec postihované. Uvedené bolo možné chápať ako negatívum, keďže menej závažné formy protiprávneho konania v tomto smere boli postihované ako trestné činy, čo mohlo byť považované za neprimerane prísne, alebo vôbec, čo je taktiež neakceptovateľné voči prejavom extrémizmu. [...] Cieľom právnej úpravy priestupkov extrémizmu pri ich etablovaní bolo podchytiť tie prejavy, ktoré by v rámci trestného konania boli skončené odmietnutím trestného oznámenia, prípadne zastavením trestného stíhania s poukazom na materiálny korektív. Na mysli sa majú také protiprávne konania, ktorých závažnosť by nepostačovala na naplnenie skutkovej podstaty niektorého z trestných činov extrémizmu. Z pohľadu verejného záujmu na potláčaní prejavov extrémizmu je dôležité, aby aj tieto menej závažné formy protiprávneho konania boli postihované (v priestupkovom konaní).“² Autorky ďalej konštatujú, že „ideálna je situácia, ak prečin ako kategória trestného činu má svoj ekvivalent v správnom práve ako priestupok alebo iný správny delikt. V takomto prípade dochádza k postihnutiu protiprávneho konania zo strany štátu v procese administratívneho trestania, ktoré predstavuje pri vízii snahy dôsledného spravovania ad-resátov vrchnostenskej regulácie neoddeliteľnú súčasť postupov vo verejnej správe. Problém nastáva, ak prečin ako kategória trestného činu podľa trestného práva nemá svoj ekvivalent v správnom práve ako správny delikt, užšie ako priestupok. Uvedený problém sa týka aj prečinov extrémizmu. Nie každý extrémistický prečin má svoj ekvivalent v rovine správneho práva ako priestupok extrémizmu.“³ Citované autorky poukazujú na existujúcu subsidiaritu niektorých skutkových podstat, no konštatujú, že „trestný čin založenia, podpory a propagácie hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421 TZ nekorešponduje so žiadnou skutkovou podstatou priestupku extrémizmu, a to napriek skutočnosti, že uvedený trestný čin je prečinom, vo vzťahu ku ktorým sú orgány činné v trestnom konaní a súdy povinné

² FERENČÍKOVÁ, S., VINEROVÁ, B. Aplikčné problémy dvojkoľajného postihu extrémizmu v kontexte ochrany slobody prejavu a v kontexte subsidiarity trestnej represie. In *Studia Iuridica Casoviensia*, 2024, roč. 12, č. 1, s. 74-75.

³ Tamtiež, s. 76.

posudzovať závažnosť ako zákonný znak prečinu. Všetky ostatné prípady extrémistických prejavov, teda tie, ktoré nemožno subsumovať pod právnu úpravu priestupkov, vrátane tých, ktoré možno zaradiť pod hate crimes a hate speech a ktoré sú prečinom, ostávajú v prípade uplatnenia materiálneho korektívu bez akéhokoľvek postihu zo strany štátu. Hate crimes a hate speech nedosahujúce potrebnú závažnosť na trestný postih (aj keď formálne znaky trestného činu naplňajú), nebude možné a nie je možné postihnúť žiadnym spôsobom. Účinná právna úprava to neumožňuje.“⁴ Napokon dodávajú: „Zastávame názor, že by malo dôjsť k zosúladieniu právnej úpravy priestupkov extrémizmu so všetkými skutkovými podstatami trestných činov extrémizmu, ktoré sú v základných skutkových podstatách prečinní.“⁵

Podobne sa už predtým vyjadril Peter Sepeši, ktorý uviedol, že považuje „za systematické, aby v rámci systému právnej kvalifikácie a postihu deliktov verejnoprávnej povahy existoval vo vzťahu ku každému prečinu korešpondujúci priestupok. Uvedené je dôležité, aj vzhľadom na existenciu ustanovenia § 10 ods. 2 Trestného zákona, ktorý umožňuje prekvalifikovať prečin, ktorého závažnosť je nepatrná na priestupok. Ak by priestupok extrémizmu v slovenskej právnej úprave neexistoval, v prípadoch mnohých protiprávných konaní by sa vyšetrovateľ a prokurátor museli rozhodovať medzi beztrestnosťou páchatel'a (keďže priestupok by neexistoval) alebo trestným postihom za prečin, ktorý sa v mnohých prípadoch môže javiť ako neprimerane prísny, obzvlášť, ak sa protiprávného konania, ktoré naplňa formálne znaky prečinu, dopustí mladistvý páchatel'. Pri pôsobení orgánov verejnej moci na mladistvého má prevažovať preventívne a výchovné pôsobenie nad represiou, čo je premietnuté aj do § 95 ods. 2 Trestného zákona, podľa ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, nie je trestným činom, ak ho spáchal mladistvý a ak je jeho závažnosť malá, t. j. hranica trestnosti je postavená vyššie ako pri dospelom páchatel'ovi aj preto, aby nedochádzalo ku kriminalizácii (zápisu do registra trestov) maloletých osôb pri prečinoch malej závažnosti.“⁶ Sepeši konštatuje, že „toto doplnenie

⁴ Tamtiež, s. 78.

⁵ Tamtiež.

⁶ SEPEŠI, P. Zapadajú priestupky extrémizmu do systému právneho poriadku Slovenskej republiky? Učená právnická spoločnosť, 2016. Online: https://www.ucps.sk/Patria_priestupky_extremizmu_do_systemu_pravneho_poriadku_Slovenskej_republiky [28-1-2025]. Aj Matej Horvat vo svojom komentári k predmetnému ustanoveniu uvádza niečo podobné. Avšak len lakonicky, reprodukuje obsah dôvodovej správy (HORVAT, M. § 47a. In SREBALOVÁ, M. Zákon o priestupkoch. Komentár. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2020,

právnej úpravy vytvára v právnom poriadku prepojenie medzi trestným a priestupkovým postihom protiprávneho konania extrémistických prejavov [...], bez kriminalizácie páchatel'a a bez zápisu do registra trestov, ktorý sťažuje pracovné i spoločenské uplatnenie osoby. Na druhej strane je potrebné spomenúť aj preventívny charakter prijatej právnej úpravy. Cieľom je najmä pozitívne pôsobiť na mládež, čo sa práve týmto zjemnením represívnych prostriedkov má dosiahnuť. Rozhodnutia o postihu za predchádzajúce priestupky extrémizmu spolu so správou o povesti dotvárajú obraz o osobe páchatel'a v trestnom alebo priestupkovom konaní (pri opakovanom priestupku alebo recidíve), a teda môžu mať vplyv pri určovaní druhu sankcie a jej vykonaní. V minulosti boli takéto konania posudzované iba v rovine morálneho deliktu, v dôsledku čoho orgány činné v trestnom konaní a súd a ani priestupkové orgány nemali objektivizovanú deliktuálnu minulosť páchatel'a vo vzťahu k jeho extrémistickým prejavom. Uvedené má význam aj z hľadiska posudzovania subjektívnej stránky deliktu [...].“⁷

A do tretice, ako príklad obdobnej doktrínálnej pozície možno citovať aj Helenu Spišiakovú, ktorá uvádza, že „z hľadiska verejného záujmu na potláčaní prejavov extrémizmu ako mimoriadne škodlivého spoločenského fenoménu súčasnej doby, je dôležité, aby ani tieto menej závažné formy protiprávneho konania neboli tolerované a aby boli postihnuté v priestupkovom konaní. Takto bude priestupca upozornený na to, že jeho konanie nie je v súlade so zákonom a že sa ho musí zdržať (napr. obnaženie na tele vytetovaných extrémistických symbolov na verejnosti a pod.). Zároveň pri opätovnom protiprávnom konaní obdobného charakteru (po predchádzajúcom priestupkovom konaní a postihnutí páchatel'a) bude v rámci prípadného trestného konania (vyšetrovania) uľahčené preukazovanie subjektívnej stránky – pri trestnom čine musí byť preukázaný minimálne nepriamy úmysel.“⁸ Dodáva, že zavedením § 47a PZ sa vytvoril „základ na presnejší prehľad o osobách dopúšťajúcich sa tohto druhu protiprávneho konania, nakoľko pri

s. 218). K problematike vzťahu trestného a priestupkového práva v danom kontexte pozri tiež MARR, S. Subsidiarita trestného práva pri uplatňovaní princípu ultima ratio a právno-aplikačné problémy pri kvalifikovaní, objasňovaní a prejednávaní vybraných extrémistických deliktov. In ĽAŽKÁ, V. (zost.). *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2023*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2023, s. 480-499.

⁷ SEPEŠI, P. § 47a. In POTÁŠCH, P. a kol. *Zákon o priestupkoch. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2016, s. 197-198.

⁸ SPIŠIAKOVÁ, H. *Zákon o priestupkoch. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 286.

uznaní viny a postihu za tento druh priestupku, bude tento evidovaný osobitne ako priestupok extrémizmu [...].“⁹

2 Diskusia

Vyššie citované odborné autority považujú legitimitu trestnoprávneho a správneho postihu pomerne širšej škály nenávistných prejavov za zrejmú (pričom, ako sme videli, v rovine *de lege ferenda* apelujú na čo najdôslednejšie legislatívne zrkadlenie prečinov priestupkami). Avšak diskusiu o hraniciach legitímnosti takýchto trestnoprávných a administratívnoprávnych postihov (t. j. sankcií za vyobrazovanie určitých symbolov, prezentáciu určitých vyjadrení a pod.), ktorá sa v Európe zdala už dlhší čas uzavretá, v posledných rokoch otvárajú niektorí aktivisti, ktorí sa inšpirujú americkým modelom postihujúcim len veľmi limitovanú množinu nenávistných prejavov (typicky ide o nenávistné vyhrážky, zatiaľ čo napr. rasistické vulgarizmy či vyobrazovanie rôznych symbolov sú v USA právne tolerované). Napríklad v Českej republike organizácia Institute H21 publikuje knihy plédujúce za tento model. Jeho proponenti sú presvedčení, že si ho vyžaduje záujem na konzistentnosti a predvídateľnosti práva, ktorá bude inak narušená (akékoľvek iné vymedzenie bude vždy nevyhnutne vágne: čo to presne znamená *podnecovať nenávisť*?), respektíve, že inak vzniká zásadné riziko nespravodlivého postihu určitých názorov, ktoré budú nelegitímne označené za nenávistné, hoci takými nie sú, alebo dokonca, že široká antinenávistná legislatíva bude zneužitá voči tým, ktorých mala pôvodne chrániť (t. j. voči príslušníkom menšín).¹⁰

⁹ Tamtiež.

¹⁰ Pozri napríklad STROSSEN, N. *Nenávisť: Proč bychom se jí měli bránit pomocí svobody projevu, nikoli cenzurou*. Praha: Institute H21, 2021. Zdá sa, že voči aktuálnemu stavu penitívnej regulácie u nás sú kritickí aj domáci autori Kováč, Mihálik a Vincent, ktorí uvádzajú: „Napriek tomu, že slovenský trestný proces sa neradí medzi anglo-americké právne systémy, možno s ohľadom na príbuznosť viacerých inštitútov legitímne hľadať inšpiráciu pri riešení otázky konfliktu slobody prejavu a Trestného zákona práve v rozhodnutiach amerického U.S. Supreme court. Podľa aktuálnej legislatívy, ako aj aplikačnej praxe orgánov činných v trestnom konaní a súdov, prípadne správnych orgánov, nie je zrejmé, ktoré typy prejavov – či už v oblasti obsahu alebo formy – je nutné postihovať. Nastavená situácia tak spôsobuje, že v konkrétnych prípadoch rozhodnutie, či ide o trestný čin, priestupok alebo prejav neprekračujúci demokratické hranice slobody prejavu, závisí od postoja osoby, ktorá vo veci koná. Takýto postup nie je možné považovať za súladný s princípom právnej istoty.“ (KOVÁČ, M. MIHÁLIK, S., VINCENT, F. Niektoré aspekty protixtrémistickej novely a jej dosahy na aplikačnú prax. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 170-171).

Naopak, slovenskí autori Marek Káčer a Peter Šajmovič v monografii *Obmedzovanie slobody prejavu v radikalizujúcej sa spoločnosti* nedávno argumentovali v prospech európskeho modelu a snažili sa ukázať, že je legitímne, ak štát postihuje aj tie prejavy, ktoré síce nepredstavujú bezprostrednú hrozbu násilím, no *zneisťujú príslušníkov menšín o ich plnoprávnom členstve v spoločnosti* (čo sa podľa uvedených autorov deje napr. pri xenofóbných rečiach, rasistických nadávkach, nosením istých symbolov a pod).¹¹ Ochrana poskytovaná menšinám pritom má byť z tejto perspektívy väčšia než ochrana poskytovaná väčšine, pretože zneistenie o plnoprávnom členstve v spoločnosti je v prípade menšín pravdepodobnejšie. Znamená to, že zatiaľ čo pri posudzovaní nenávistného prejavu príslušníka väčšiny na adresu menšiny musíme byť prísnejší, pri obdobnom (prípadne aj horšom) prejave príslušníka menšiny na adresu väčšiny (prípadne na adresu inej menšiny) musíme byť zhovievavejší, a to vlastne v mene slobody prejavu. Takže to, čo dnes niektorí vnímajú ako snahu o nelegitímne *cenzúrne praktiky dvojitého metra*,¹² či snád' za súčasť „*šílenosti doby korektní*“,“¹³ považujú Káčer a Šajmovič, naopak, za cestu k rešpektu ľudských práv a nástroj budovania vyspelejšej spoločnosti.

Tak alebo onak, v tomto príspevku sa nechcem zaoberať samotnou filozofickou otázkou legitímnosti postihu nenávistných prejavov v liberálnej demokracii a podrobovať kritike jednotlivé argumenty proponentov oboch modelov (t. j. európskeho a amerického). Urobím to inak. Oba tieto modely vezmem do úvahy a vo svetle každého z nich sa pokúsím zhodnotiť aktuálnu právnu situáciu postihu nenávistných prejavov u nás, pričom sa zameriam konkrétne na priestupkovú oblasť, ktorej je obvykle venovaná azda o čosi menšia pozornosť, než trestnej (čiastočne si však, samozrejme, všimnem aj trestnoprávnu rovinu, keďže od nej je existencia priestupkovej roviny [teleo]logicky závislá; samostatný priestupkový postih bez trestného by, pochopiteľne, nedával zmysel).

¹¹ KÁČER, M., ŠAJMOVIČ, P. *Obmedzovanie slobody prejavu v radikalizujúcej sa spoločnosti*. Praha: Leges, 2021.

¹² Pozri napríklad JURNEČKA, O. *Šest piliřů cenzury. Příručka moderního Koniáše*. Olomouc: Naštvané matky, 2021, s. 30-33 a 48-54.

¹³ Pozri NACHER, P. *Šílenosti doby korektní: aneb konec MeToo [mýtů]*. Velké Přílepy: Olympia, 2018, s. 122-123. Hoci Nacher tu nerozoberá trestnoprávnu ani priestupkovú rovinu problému nenávistného prejavu, zdá sa, že dvojitý meter považuje (ako klasický liberál), všeobecne za problém. Pozri tiež MURRAY, D. *The Madness of Crowds: Gendre, Race and Identity*. Londýn: Bloomsbury Continuum, 2020.

Súhlasím s tým, že v diskusii o legitímnosti právneho postihu nenávisťných prejavov majú svoje náležité miesto *dôsledky* jeho regulácie či deregulácie. Túto tézu by mal akceptovať každý, kto prijíma štát ako legitímnu inštitúciu (čiže každý, kto nie je [deontologický] anarchista).¹⁴ Ak totiž prijímam inštitúciu štátu, nepochybne to robím z dôvodu predbežnej ochrany pred útokmi, ktoré by nastali v stave anarchie. Znamená to, že isté obmedzenie slobody považujem vo všeobecnosti za legitímne, pokiaľ sa tým minimalizuje potenciálne násilie, z čoho vyplýva, že aj obmedzenie samotnej slobody prejavu má svoje miesto, ak platí, že inak by právne neregulované prejavy vyvolávali násilie (a to v badateľnej miere). Samozrejme, kauzálna súvislosť medzi *prejavom* a *násilím* (ako aj optimálna cesta k minimalizácii násilia) je dnes v polemike medzi proponentmi amerického a európskeho modelu sporná.¹⁵ Mnou uvedenú tézu však možno pragmaticky modifikovať tak, aby sme s ňou vedeli pracovať aj v situácii, keď ostane príčinný vzťah medzi nenávisťným prejavom a násilím sporný – a síce, transformovať ju do tvrdenia, že aj proponent amerického modelu by mohol/mal akceptovať nejaký zavedený európsky model, ak by sa ukázalo, že je v praxi uplatňovaný zdržanlivo (pričom z takéhoto pohľadu bude pochopiteľne platiť: *čím zdržanlivejšie, tým lepšie*). Otázku, či je naša trestnoprávna úprava v tejto oblasti u nás v praxi aplikovaná skôr zdržanlivo (reštriktívne) alebo skôr nezdržanlivo (extenzívne), v tomto príspevku nezodpoviem. Ako už som uviedol, chcem sa ťažiskovo zamerať na priestupkovú rovinu. Pri nej sa v daných súvislostiach núka práve otázka, ktorá už bola formulovaná v úvode: *Je naša priestupková úprava nenávisťného prejavu (t. j. úprava tzv. priestupkov extrémizmu v § 47a priestupkového zákona) v praxi skôr nástrojom postihu činov, ktoré by inak boli postihované ako trestné, alebo, naopak, skôr činov, ktoré by inak neboli postihované vôbec; respektíve, existuje u nás relevantné množstvo prípadov, v ktorých bol zhruba v poslednej dekáde trestný postih nahradený priestupkovým?* Ak platí, že pri postihoch priestupkov extrémizmu ide zväčša o prípady, ktoré by inak boli postihované ako trestné, alebo ak je tu aspoň *nezanedbateľné množstvo* takýchto prípadov (čiže, ak prinajmenšom nejde o *obrovskú väčšinu* prípadov, v ktorých by inak nebol uložený žiadny postih), znamená to,

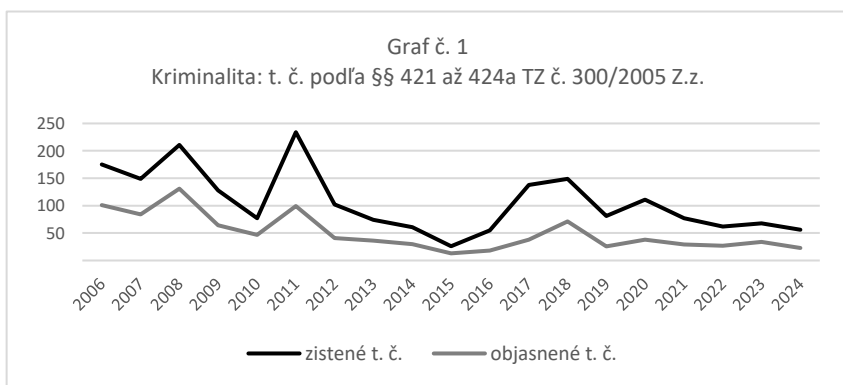
¹⁴ K postoju anarchokapitalistov k slobode prejavu pozri napríklad TURČAN, M. Sloboda slova v kontexte libertarianizmu. In MÉSZÁROS, T., KASINEC, R. (zost.). *Treasureové filmy – interdisciplinárny pohľad*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019, s. 48-54 a 59-67.

¹⁵ Pozri napríklad STROSSEN, N. Nenávist: Proč bychom se jí měli bránit pomocí svobody projevu, nikoli cenzurou, s. 170 a n.

že uplatňovanie priestupkovej úpravy vlastne zmiernuje doterajší (trestnoprávny) postih, z čoho sa núka záver, že (pragmatický) proponent amerického modelu by mal existenciu inštitútu priestupkov extrémizmu v našom (slovenskom) kontexte v zásade podporiť ako zmiernenie. Proponent európskeho modelu by mal zas požadovať, aby boli predovšetkým a čo najdôslednejšie priestupkovo postihované tie činy, ktoré by inak neboli postihované vôbec a aby mal tento postih svoju efektivitu (odradzujúci účinok).

V rámci pokusu zodpovedať uvedenú otázku začnime pohľadom na dostupné štatistické údaje týkajúce sa priestupkov extrémizmu a tiež im príbuzných trestných činov. Nižšie budem vychádzať z oficiálnych dát zverejnených Ministerstvom vnútra SR (trestné činy), ktoré som vlastnou selekciou stručne spracoval, a tiež z informácií poskytnutých mi ministerstvom na základe infožiadosti (priestupky) vo februári 2025.

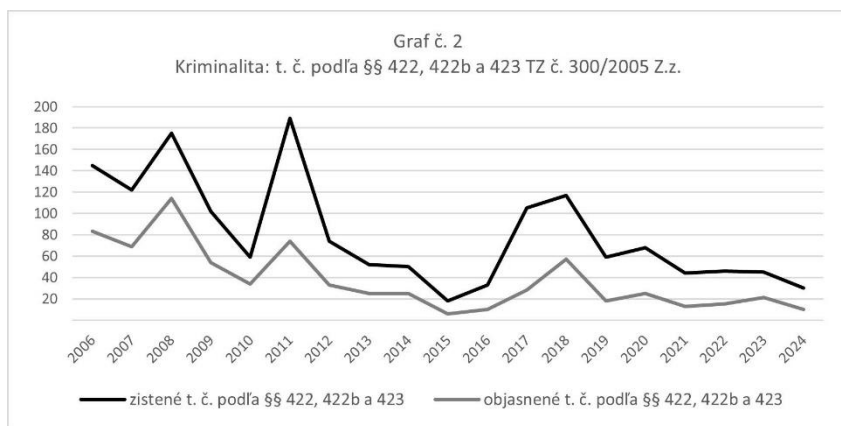
Ako teda dnes vyzerajú empirické dáta vo vzťahu k trestnej a priestupkovej činnosti v oblasti nenávistných prejavov? Pokiaľ ide o trestnú činnosť, treba si všimnúť ustanovenia §§ 421 až 424a TZ. Graf č. 1, ktorý som na základe dostupných vyselektovaných dát vytvoril, ukazuje vývoj kriminality v tejto sfére od roku 2006 do roku 2024.

Z grafu vidno, že bez ohľadu na to, či vychádzame zo zistenej alebo objasnenej kriminality, tvar krivky ostáva zhruba rovnaký (jej vrcholy a prepady sa veľmi nemenia, mení sa akurát jej hladina). Zaujímavé je, že medzi rokmi 2014 a 2015, kedy nadobudlo účinnosť ustanovenie § 47a priestupkového zákona, ktoré upravuje priestupky extrémizmu, sa ukazuje najvýraznejší pokles v skúmanom druhu kriminality. Zafungovalo teda to, na čo poukazovali citovaní autori a viaceré činy boli posúdené ako priestupok namiesto toho, aby boli posúdené ako trestný

čin? Je to možné. Aj v médiách sa v roku 2016, objavila správa: „*Polícia vlani [t. j. v roku 2015; pozn. autora] zaznamenala najmenej trestných činov extrémizmu za uplynulé roky. Štatistiky však skresľujú. Dôvodom je aj novela priestupkového zákona, podľa ktorej môže byť aj hajlovanie len priestupkom.*“¹⁶

Graf vyzerá v podstate rovnako aj v prípade, že zohľadníme výlučne ustanovenia §§ 422, 422b a 423 TZ (graf č. 2), čo by malo poskytnúť ešte o niečo presnejší obraz, pretože, ako poukazujú S. Ferenčíková a B. Vinerová, práve tieto ustanovenia našli paralelu v § 47a priestupkového zákona, zatiaľ čo ostatné skutkové podstaty z §§ 421 až 424a TZ ostali priestupkovým zákonom paralelne nepokryté:

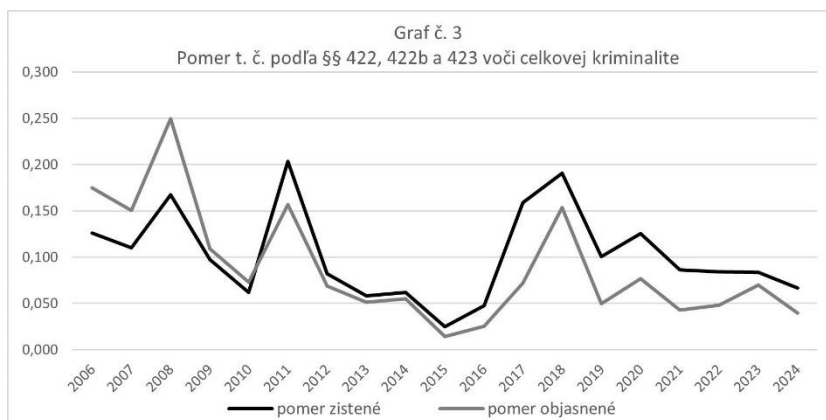

„*Priestupok podľa § 47a ods. 1 písm. a) zákona o priestupkoch je subsidiárny k trestnému činu prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 TZ (zaradovaného pod hate speech) alebo k trestnému činu rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b TZ, ktoré sú v základných skutkových podstatách prečinmi. [...] Priestupok extrémizmu podľa § 47a ods. 1 písm. b) zákona o priestupkoch pôsobí subsidiárne k prečinu hanobenia rasy, národa a presvedčenia podľa § 423 TZ (zaradovaného pod hate*

¹⁶ BALÁŽOVÁ, D. Milo: Problém extrémizmu nevyrieši len zákon. In *Pravda*, 23.3.2016. Online: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/387550-milo-problem-extremizmu-nevyriesi-len-zakon/> [28-4-2025].

speech). Uvedené vyplýva z uznesenia Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 2To/21/2018, zo dňa 11.10.2018.¹⁷

Vidno, že rozdiel medzi tvarmi kriviek v grafe č. 1 a grafe č. 2 je relatívne drobný a z hľadiska vývoja sledovaného druhu kriminality v podstate zanedbateľný. To znamená, že vývoj kriminality s ohľadom na uvedené tri paragrafy (422, 422b a 423) vlastne kopíruje vývoj kriminality pri celej skupine paragrafov 421 až 424a (resp., že pri porušení §§ 422, 422b a 423 ide o podstatnú časť z týchto činov). V záujme širšieho kontextu vývoja kriminality podľa §§ 422, 422b a 423 môžeme vykonať aj jej porovnanie s celkovou kriminalitou (pomer voči celkovej kriminalite) za jednotlivé roky a uvidíme, že krivka ostane opäť veľmi podobná (graf č. 3); rozdiel bude len v občas lepšej objasnenosti sledovaných nenávistných trestných činov oproti objasnenosti celkovej kriminality.

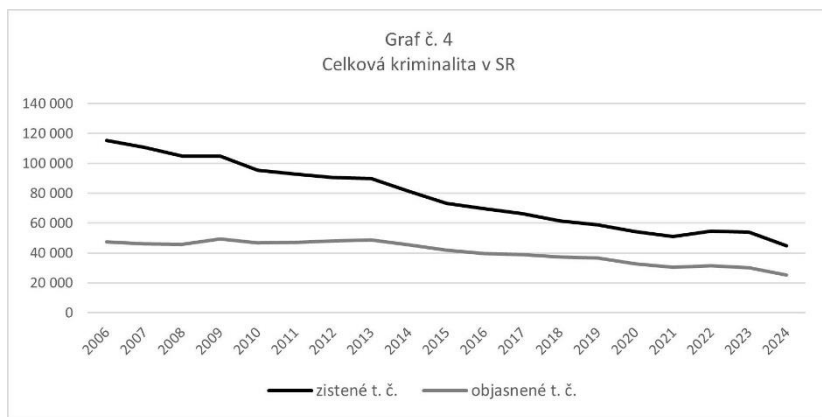

Stúpanie alebo klesanie krivky trestnej činnosti podľa §§ 422, 422b a 423 teda nie je dané tým, že by v určitom konkrétnom roku nárazovo výrazne stúpila alebo poklesla celková kriminalita na Slovensku. Ako následne ukazuje graf č. 4, celková kriminalita od roku 2006 (odkedy je v účinnosti aktuálny TZ) v zásade kontinuálne (pozvoľna) klesá.

Platí teda, že tvar krivky rozoberaných nenávistných trestných činov je pri zohľadnení všetkých vyššie uvedených skutočností v hrubých rysoch stále rovnaký. Ak je však už spomínaný pokles medzi rokmi 2014

¹⁷ FERENČÍKOVÁ, S., VINEROVÁ, B. Aplikčné problémy dvojkoľajného postihu extrémizmu v kontexte ochrany slobody prejavu a v kontexte subsidiarity trestnej represie, s. 76-77. Ako už som predoslal, autorky pritom navrhujú „zosúladiť administratívnoprávnu úpravu extrémizmu s trestnoprávnou úpravou extrémizmu tak, aby skutkové podstaty extrémistických prečinov mali svoj ekvivalent v rovine správneho práva.“ (Tamtiež, s. 83).

až 2016 spôsobený zakotvením § 47a do priestupkového zákona, otázkou je, prečo následne krivka danej priestupkovej činnosti znova stúpa.

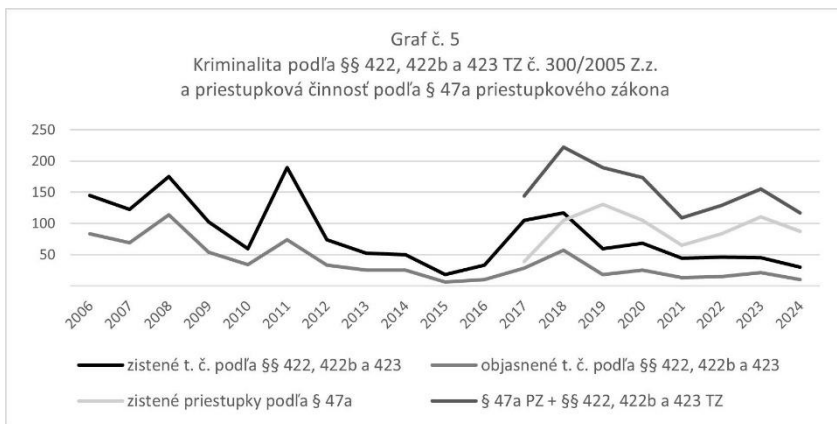

Stúpol jednoducho tento druh kriminality na základe nejakých vonkajších faktorov?¹⁸ Alebo to znamená, že najvýraznejší pokles v nenávisnej kriminalite, ktorý nastal v rokoch 2014, 2015 a 2016, pravdepodobne nebol spôsobený zavedením priestupkov extrémizmu do nášho práva? Pozrime sa na štatistické dáta týkajúce sa vývoja samotnej priestupkovej činnosti podľa § 47a priestupkového zákona. Tu musím uviesť, že takéto dáta sa mi podarilo oficiálnou cestou získať len za obdobie od roku 2017. Dôvodom je skutočnosť, že v Centrálnnej evidencii správnych deliktov a priestupkov, z ktorej mi boli príslušné dáta vo februári 2025 ministerstvom na základe infožiadosti sprístupnené, sú údaje evidované až od daného roka, pričom jednotlivé útvary sa k tejto evidencii pripájali postupne, čo, ako sa uvádza v odpovedi na moju žiadosť, znamená, že „údaje nemusia zodpovedať skutočnosti.“¹⁹ To však, samozrejme, neznamená, že by boli úplne irelevantné. Rozumiem tomu tak, že čím sú dáta neskoršie, tým sú úplnejšie (takže v skorších rokoch môže byť priestupková krivka o niečo vyššie, než je; nepredpokladám však, že pôjde o veľké skreslenie). Všimnime si teda

¹⁸ Je možné, že určitú rolu v tom hrajú následné novely Trestného zákona po r. 2016 (k tomu pozri napríklad MARKOVÁ, V. Extrémizmus ako jedna z dôležitých súčastí činnosti príslušníkov PZ, význam poznania právnej úpravy a jej vývoj. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 228 a n.). Vzhľadom na kritiku napr. nižšie citovaného E. Burdu však zrejme nie zásadnú.

¹⁹ Odpoveď Ministerstva vnútra SR zo dňa 11.2.2025 na žiadosť o sprístupnenie informácií zo dňa 31.1.2025.

získané údaje za roky 2017 až 2024, ktoré popri kriminalite ukazuje graf č. 5, ktorý zároveň obsahuje aj krivku pomyselného súčtu zistených priestupkov extrémizmu a im zodpovedajúcich trestných činov.

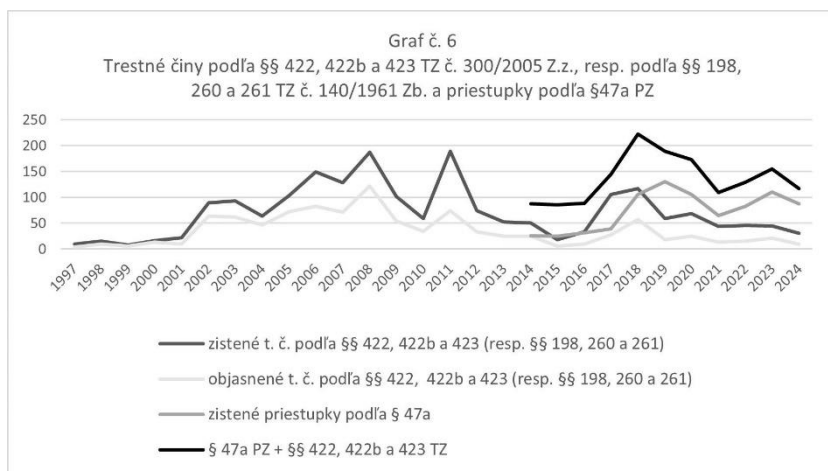
Dáta za roky 2014 až 2016 sa mi síce cez infožiadosť získať nepodarilo, no k určitým (aspoň približným) štatistickým informáciám o týchto rokoch som sa napokon predsa len dostal. Zistil som, že podľa zverejnenej *Koncepcie boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019* bolo za rok 2014 spáchaných 26 priestupkov extrémizmu (či už ide o presný alebo len približný počet).²⁰ Zároveň som zistil, že v médiách sa v roku 2016 objavila správa, že v priebehu roka 2015 polícia „riešila 25 konaní, ktoré bolo možné podľa zákona kvalifikovať ako priestupok na úseku extrémizmu.“²¹ A napokon, podľa údajov z prednášky Pavla Kocána a Mária Rajnáka z Prezídia policajného zboru (Úradu kriminálnej polície, Odboru extrémizmu a diváckeho násillia) konanej na Justičnej akadémii 1. decembra 2016, bolo za (vtedy už takmer celý) rok 2016 spáchaných 31 priestupkov extrémizmu.²² Dáta za roky 2014 až 2024 teda môžem skompletizovať aspoň v približnej podobe.

²⁰ *Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019*, s. 27. Online: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/nptj/koncepcia%20extremizmus%202015-2019.pdf [10-4-2025].

²¹ TASR. Polícia od začiatku roka objasnila sedem prípadov extrémizmu. V minulom roku sa podarilo objasniť 17 prípadov. In *SME*, 9.9.2016. Online: <https://domov.sme.sk/c/20268409/policia-od-zaciatku-roka-objasnila-sedem-pripadov-extremizmu.html> [28-4-2025].

²² KOCÁN, P., RAJNÁK, M. Trestné činy extrémizmu. 2016, s. 25. Online: https://ja-sr.sk/files/Trestne_ciny_extremizmu.pdf [10-4-2025].

Keď sa pozrieme na vybrané trestné činy extrémizmu a priestupky extrémizmu a, povedzme, zohľadníme dlhodobý vývoj od roku 1997 (ku ktorému sú na stránke MV SR dostupné najstaršie číselné údaje, pričom relevantné sú ustanovenia §§ 198, 260 a 261 TZ č. 140/1961 Zb., ktoré zhruba pokrývajú skutkové podstaty neskorších ustanovení §§ 422, 422b a 423 TZ č. 300/2005 Z. z., ktoré majú paralelu v § 47a PZ), uvidíme nasledovné (graf č. 6):

Dá sa zo všetkých vyššie uvedených dát určiť/odhadnúť, či a do akej miery bolo postihovanie určitých (menej závažných) nenávistných prejavov v trestnom konaní za cca poslednú dekádu nahradené ich postihovaním v priestupkovom konaní? Žiaľ, nedá. Skúmaná kriminalita i priestupková činnosť sú totiž značne premenlivé, než aby sme v krivkách mohli vysledovať nejaké jasné trendy (dlhodobé či strednodobé; nemožno dopredu predvídať, kedy sa krivka badateľne zmení). Nevieme určiť, ako veľmi mohol narásť daný druh kriminality a koľko z nej môže uberať evidovaná priestupková činnosť. Je možné, že v prípade absencie § 47a PZ by graf trestnej činnosti po roku 2014 vyzeral ako vyššie uvedená súčtová krivka (čo by znamenalo, že v r. 2018 šlo o historické maximum). V danom čase (v roku 2014) totiž začala migračná kríza a tá so sebou nesie zvýšenú pravdepodobnosť xenofóbnych a rasistických prejavov v nasledujúcich rokoch. Je však tiež možné, že krivka by bola v skutočnosti umiestnená značne nižšie než uvedená súčtová krivka a že väčšina zistených či objasnených priestupkov by pri absencii § 47a PZ v praxi jednoducho vôbec nebola postihovaná.

Jedinou možnosťou, ako sa priblížiť k pravdepodobnej odpovedi na mnou položenú otázku, sa teda ukázalo zistenie (subjektívneho) odhadu tých, ktorí majú s postihovaním priestupkov extrémizmu v praxi skúsenosť (príslušníkov policajného zboru). V apríli 2025 som preto formou elektronického (mini)dotazníka kontaktoval takmer všetky okresné riaditeľstvá policajného zboru (tie, ktoré sa kontaktovať dalo) a následne službu železničnej polície, ktorá má, ako som sa dozvedel od jedného z okresných riaditeľstiev, v zmysle čl. č. 26 Nariadenia PPZ č. 90/2019 o priestupkoch prejednávanie týchto priestupkov vo svojej vecnej pôsobnosti. Riaditeľ odboru železničnej polície Prezídia policajného zboru môj dotazník ústretovo odoslal na všetky útvary železničnej polície.²³ V dobe plnej spamov je ochota odpovedať na výskumy, pochopteľne, nízka. Preto som rád aj za získaných 25 odpovedí príslušníkov policajného zboru, ktorí môj dotazník vyplnili, hoci nejde o veľký počet.

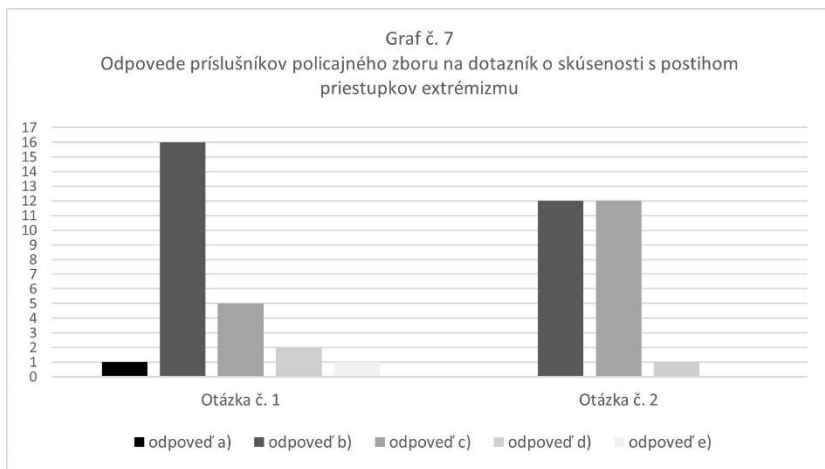
V dotazníku som položil dve otázky:

Prvou bolo, či je podľa názoru odpovedajúcich (z ich doterajšej skúsenosti) ustanovenie §47a (priestupky extrémizmu), ktoré sa v priestupkovom zákone č. 372/1990 Zb. nachádza od roku 2014, v praxi uplatňované na postih činov, ktoré by inak (t. j. pri absencii predmetného ustanovenia): a) v obrovskej väčšine prípadov neboli zrejme nijako postihované, b) vo väčšine prípadov neboli zrejme nijako postihované, c) vo väčšine prípadov zrejme boli postihované v trestnom konaní, d) v obrovskej väčšine prípadov zrejme boli postihované v trestnom konaní, e) iná odpoveď.

Druhou otázkou bolo, či by odpovedajúci zo svojej doterajšej skúsenosti skonštatovali, že ustanovenie § 47a PZ má vo vzťahu k predmetnej zakázanej činnosti v praxi: a) vysoký odradzujúci účinok, b) mierny odradzujúci účinok, c) veľmi slabý odradzujúci účinok, d) iná odpoveď.

²³ Za čo mu aj touto cestou ďakujem. A ďakujem aj tým riaditeľom okresných riaditeľstiev, ktorí môj dotazník preposlali kolegom zo železničnej polície.

Rozdelenie odpovedí znázorňuje graf č. 7:

Pri prvej otázke zvolil možnosť a) jeden respondent, možnosť b) zvolilo šesťnásť respondentov, možnosť c) päť respondentov, možnosť d) dvaja respondenti a možnosť e) jeden respondent (ktorý uviedol, že „posudzovanie je na základe skutkového stavu“). Asi dve tretiny opýtaných teda zastávajú názor, že ustanovenie sa používa vo väčšine prípadov na postih činov, ktoré by inak neboli nijako postihované. Pätina si myslí, že je to naopak a našli sa i dvaja respondenti, podľa ktorých v obrovskej väčšine prípadov ide o postih činov, ktoré by inak boli postihované v trestnom konaní (pričom jeden ďalší respondent mal presne opačný názor).

Pri druhej otázke nezvolil možnosť a) nikto, možnosť b) zvolilo dvanásť respondentov, možnosť c) rovnako dvanásť respondentov a možnosť d) jeden respondent (ktorý uviedol: „nemám skúsenosť s takým druhom konania,“ pričom pri voľbe možnosti „iná odpoveď“ šlo o rovnakého respondenta ako pri prvej otázke). Takže zhruba polovica respondentov si myslí, že odradzujúci účinok § 47a PZ je mierny a zhruba polovica, že je veľmi slabý. Možno teda predpokladať, že je mierny až veľmi slabý. Vo vyššie citovanom mediálnom texte z r. 2016, teda krátko po zavedení priestupkov extrémizmu sa, okrem iného konštatuje práve problém s touto skutočnosťou: „*Odstrašujúci efekt sa v podstate minimalizoval, upozorňuje Daniel Milo z odboru prevencie kriminality*

ministerstva vnútra. ²⁴ V danom rozhovore Daniel Milo tvrdí: „*Novela priestupkového zákona z roku 2014, ktorá sa zamerala na divácke násilie, mala dobrý úmysel. Zámerom bolo postihovať aj také konania, ktoré boli predtým zastavené, lebo sa nepodarilo preukázať napríklad úmysel. Prax však ukazuje, že reálne dosahy sú negatívne. Stalo sa, že trestné činy sa preklápajú do roviny priestupkov a odstrašujúci efekt sa v podstate minimalizoval. Je niečo úplne iné, keď za hajlovanie dostanete 50 eur pokutu, a iné, keď ste vystavený trestnému stíhaniu a hoci aj podmienecnému trestu, ktoré sa zaznamenávajú do registra trestov. Svedčí o tom aj pokles počtu oficiálne zaznamenaných trestných činov extrémizmu políciou. Vlani to bolo len 30 prípadov, čo je najnižší počet od začiatku zavedenia pojmu trestné činy extrémizmu do Trestného zákona. Stalo sa tak napriek zrejmemu nárastu verejných aktivít extrémistických skupín.*“ ²⁵ Zdá sa teda, že Milo (ako zjavný proponent európskeho modelu postihu nenávistných prejavov) nie je v danom rozhovore s existenciou priestupkov extrémizmu v našom právnom poriadku celkom stotožnený a za vhodnejší tu považuje trestný postih (čiže zrejme by nesúhlasil s doktrínálnymi názormi, ktoré boli citované v prvej časti tohto príspevku). ²⁶

Podľa mnou získaných odpovedí od profesionálov z praxe sa na jednej strane javí, že inštitút priestupkov extrémizmu je u nás zväčša nástrojom postihu činov, ktoré by inak neboli postihované vôbec. Na

²⁴ BALÁŽOVÁ, D. Milo: Problém extrémizmu nevyrieši len zákon. In *Pravda*, 23.3.2016. Online: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/387550-milo-problem-extremizmu-nevyriesi-len-zakon/> [28-4-2025].

²⁵ Tamtiež.

²⁶ Voči ustanoveniu § 47a bol kritický aj Eduard Burda: „*Podľa môjho názoru bol toto najhorší z krokov v boji proti extrémizmu, ktorý sa na Slovensku urobil. Prečo? Skutkové podstaty priestupkov proti extrémizmu, podobne ako iných priestupkov, sa do značnej miery formálnym vyjadrením prekrývajú s formálnym vyjadrením skutkových podstatí trestných činov. Rozdiel medzi nimi predstavuje často iba závažnosť činu, materiálny znak, respektíve materiálny korektív prečinov. Takže pokiaľ sme tu do roku 2014 museli určovať jednu tenkú hranicu medzi verbálnym extrémistickým trestným činom a síce politicky nekorektným, morálne často zavrhnutiahodným, ale stále nie protiprávnym vyjadrením vlastného názoru, od roku 2014 musíme určovať takúto hranicu dve: prvú medzi trestným činom a priestupkom a druhú medzi priestupkom a vyjadrením názoru v súlade s právom. Nie je to jasná komplikácia? [...] Určovanie dvoch hraníc znamená akurát to, že väčšina extrémistických prejavov bude postihovaná len ako priestupok (pretože je to jednoduchšie), a to pri všetkej úcte k administratívnoprávnej zodpovednosti nie je dostačujúce, pretože extrémisti sú spravidla fanatici a nejaká smiešna pokuta ich nemôže odstrašiť. Takže de lege ferenda navrhujem vypustenie priestupkov extrémizmu z právneho poriadku Slovenskej republiky a sústredenie sa na efektívnejšie vyvodzovanie trestnej zodpovednosti voči extrémistom.*“ (BURDA, E. Sprehľadnenie protixtrémistickej legislatívy. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 29-30).

druhej strane je tu však nezanedbateľné množstvo tých, ktorí majú opačnú skúsenosť a javí sa im, že vo väčšine prípadov ide o postih čínov, ktoré by inak boli postihované ako trestné, pričom sa našli aj takí respondenti, ktorí sa domnievajú, že dokonca v obrovskej väčšine prípadov ide o nahradenie trestnoprávneho postihu priestupkovým (ktorý je, logicky, podstatne miernejší). Zároveň sa nezdá, že by mal takýto priestupkový postih zásadný odradzujúci účinok (a z grafov č. 5 a 6 sa po r. 2014 nečrtá ani nejaká badateľne vyššia objasnenosť skúmaných nenávistných trestných činov ako prípadný dôsledok predchádzajúceho evidovaného priestupkového postihu).

Ako teda náš právny stav hodnotiť prizmou pomyselného pragmatického proponenta amerického modelu? Domnievam sa, že odpoveď je nasledovná: Pre odmietnutie inštitútu priestupkov extrémizmu v našom kontexte by sa z pohľadu pragmatického proponenta amerického modelu žiadalo, aby *obrovská väčšina* z reálne postihovaných priestupkov extrémizmu predstavovala konanie, ktoré by inak nebolo postihované vôbec. Túto možnosť zvolil jediný respondent. To znamená, že aj keď je výskumná vzorka 25 respondentov neveľká, skutočnosť celkom minimálneho počtu hlasov za túto odpoveď (menej by bolo už len 0) v nej naznačuje, že je nepravdepodobné, že by pri väčšej vzorke mohlo ísť, naopak, o väčšinu hlasov či o nejaké zásadné množstvo, ktoré by záver obrátilo naruby. Takže, hoci podľa respondentov sumárne ide o väčšinu prípadov, v ktorých by inak dané činy neboli postihované vôbec, nie však o obrovskú väčšinu, javí sa, že pragmatický proponent amerického modelu by mal inštitút priestupkov extrémizmu u nás skôr privítať ako zmierňujúci (v relevantnom množstve prípadov nahrádzajúci trestný postih) než zavrhnúť ho ako formu kvantitatívneho nadpostihu a tým väčšieho obmedzenia slobody prejavu. Nahráva tomu vlastne aj relatívne slabý odradzujúci účinok, ktorý reportovali dopytovaní profesionáli, čo znamená, že i *chilling effect* na slobodu prejavu *en bloc*, čoho sa proponenti amerického modelu vo všeobecnosti obávajú (hoci rasistické či iné obdobné vyjadrenia eticky neschvaľujú, no v mene slobody ich právne tolerujú), je u nás zrejme v danom ohľade značne nízky.²⁷ Relatívne slabý odradzujúci účinok v páchaní uvedených deliktov sa, naopak, nebude veľmi páčiť proponentovi európskeho modelu. Takže zatiaľ, čo pre proponenta amerického modelu slobody

²⁷ Proponentovi amerického modelu, samozrejme, nejde o ochranu neonacistov, ide mu o principiálnu tézu, že *remedy for bad speech is not censorship but more speech (counter speech)*. Postihovanie takých rasistických, xenofóbnych či iných prejavov, ktoré nepredstavujú *imminent threat*, teda daný oponent odmieta, aj keď s nimi nesúhlasí.

prejavu môže zavedenie a doterajšie uplatňovanie právnej úpravy priestupkov extrémizmu u nás predstavovať prednostne akýsi krok zmierňovania v právnom postihovaní, čo, povedzme, on ako zástanca širokej slobody prejavu (idúcej napr. až k tolerovaniu propagácie neonacizmu, pokiaľ nie je priamo násilná) privíta, v proponentovi európskeho modelu môže práve z tohto dôvodu vyvolávať zmiešané pocity (Posilnil sa vlastne *celkový* [t. j. priestupkový + trestnoprávny] účinok odradiť od nenávistných prejavov? Nemalo byť riešením skôr sprísnenie trestnoprávnej úpravy?).

Záver

Tento príspevok predstavoval pokus zhodnotiť aktuálny právny stav v oblasti priestupkov extrémizmu podľa § 47a priestupkového zákona prizmou dvoch rôznych modelov slobody prejavu (európskeho a amerického), a to prostredníctvom pravdepodobnej odpovede na otázku, do akej miery u nás zavedenie priestupkov extrémizmu viedlo k *zmierneniu* dovtedajšieho (trestného) postihu nenávistných prejavov, a do akej miery k ich *dôraznejšiemu* potieraniu. Za týmto účelom boli spracované dostupné štatistické dáta. Odpoveď na položenú otázku z nich však nie je jasná. Vykonali som preto prieskum na vzorke príslušníkov policajného zboru, ktorí majú s postihovaním priestupkov extrémizmu skúsenosť. Vyplývalo z neho, že hoci podľa názorov dopytovaných pre *väčšinu* prípadov pribudol v r. 2014 priestupkový postih za činy, ktoré by predtým *neboli postihované vôbec*, zároveň došlo k *nezanedbateľnému zmierneniu postihu* niektorých (zrejme stále dosť početných) činov, ktoré by inak boli postihované ako trestné, pričom odradzujúci účinok takéhoto priestupkového postihu sa im javí ako pomerne malý (čo znamená, že dopad na slobodu prejavu [dokonca nenávisného] je zrejme minimálny – ani uvedené štatistické dáta neukazujú po r. 2014 zásadne vyššiu objasnenosť nenávistných trestných činov ako dôsledok efektivity priestupkového postihu).²⁸

²⁸ Pri skúmaní judikatúry Špecializovaného trestného súdu (mal som k dispozícii relatívne slušnú vzorku 156 rozhodnutí zo systému *judikaty.info* vydaných od r. 2019 po súčasnosť, v ktorých sa odkazuje na niektorý z §§ 422, 422b, 423 TZ) som nenašiel ani jeden prípad, v ktorom by sa v rozhodnutí spomínalo predchádzajúce spáchanie priestupku extrémizmu páchatelom ako dôvod pre jeho trestnoprávny postih namiesto priestupkového (teda napr. ako preukázanie nenávisného úmyslu cez recidívu) alebo ako dôvod na akékoľvek priráženie páchatelovi. Nenašiel som prakticky žiadny odkaz na takúto minulosť páchatel'a vôbec. Odkazovanie na predchádzajúcu priestupkovú minulosť páchatel'a (napríklad na spáchanie priestupkov proti

Hodnotenie takejto úpravy a jej aplikácie je preto z hľadiska európskeho prístupu k slobode slova a k boju proti nenávisným prejavom relatívne kontroverzné, zatiaľ čo z hľadiska (pomyselného pragmatického) amerického prístupu možno takýto krok (paradoxne?) v európskom (slovenskom) kontexte v podstate privítať, keďže rámcovo sa javí ako istý posun smerom k zmierneniu penalizácie (a teda, implicitne vlastne k o čosi väčšej slobode prejavu pri vedomí subjektu, že určitý prejav už nemusí byť posudzovaný ako trestný čin, hoci môže byť rozhodne nechvályhodný).²⁹

Použitá literatúra

1. BALÁŽOVÁ, D. Milo: Problém extrémizmu nevyrieši len zákon. In *Pravda*, 23.3.2016. Online: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/387550-milo-problem-extremizmu-nevyrieši-len-zakon/> [28-4-2025].
2. BURDA, E. Sprehľadnenie protiextrémistickej legislatívy. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti*

občianskemu spolunažívaniu alebo priestupkov na úseku dopravy a pod.) tu pritom vôbec nie je neobvyklé. Ani pri pohľade do trestnoprávnej judikatúry okresných súdov (šlo o vzorku asi siedmich desiatok rozhodnutí vydaných po r. 2014 dostupnú na justice.gov.sk) som neidentifikoval takýto prípad (našiel som len dva prípady, v ktorých rozhodnutie odkazovalo na predchádzajúce spáchanie priestupku extrémizmu obžalovanými, avšak trestnými činmi, za ktoré boli obžalovaní odsúdení, bola krádež a zanedbanie povinnej výživy; nešlo teda o postih za nenávisnú kriminalitu). Môže to znamenať, že ustanovenie § 47a je v praxi relatívne efektívne, čo do odradzujúceho účinku voči páchatelovi (individuálna deterencia), hoci nie je takto efektívne voči spoločnosti (generálna deterencia – povedzme, vzhľadom na graf č. 6; ale vzhľadom na graf č. 7 azda v skutočnosti nie je také efektívne ani na úrovni individuálnej prevencie), čo znamená, že nejaký zásadný tlmiaci účinok na slobodu prejavu (dokonca nenávisného) toto ustanovenie nemá. Znamená to zároveň, že sa nezdá pravdepodobné, že by zredukované množstvo trestných postihov za nenávisný prejav po r. 2014 bolo neskôr priebežne dopĺňané či dokonca prevýšené množstvom trestnoprávnych postihov ukladaných po predchádzajúcom priestupkovom postihu (resp. umožnených lepším usvedčením páchatela v trestnom konaní vďaka predchádzajúcemu priestupkovému záznamu; hoci nejaké takéto prípady budú určite existovať). Takže skutočnosť, že síce pribudlo množstvo priestupkových stíhaní za nenávisný prejav, no ubudlo množstvo trestných stíhaní (pokiaľ je to tak; čo vyvodzujem ako pravdepodobné z odpovedí príslušníkov policajného zboru) v zásade stále svedčí v prospech záveru, že pragmatický proponent amerického modelu by mal byť inštitútu priestupkov extrémizmu u nás aktuálne skôr naklonený, než odmietat' ho, pretože daný inštitút sa javí v praxi skôr zmierňujúci než pritvrdzujúci.

²⁹ Je však poctivé povedať, že tento záver predkladám v konečnom dôsledku skôr ako akúsi „dôvodnú hypotézu“, ktorá môže byť predmetom ďalšieho skúmania, keďže dátové i metodologické inštrumentárium, s ktorým som pri svojom skúmaní pracoval, mi umožňuje vysloviť len značne relativizované záverečné konštatovanie. Uvedomujem si teda zložitost' vyhodnocovania daného problému.

- eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 13-30. ISBN 978-80-7502-420-6.
3. FERENČÍKOVÁ, S., VINEROVÁ, B. Aplikčné problémy dvojkoľajného postihu extrémizmu v kontexte ochrany slobody prejavu a v kontexte subsidiarity trestnej represie. In *Studia Iuridica Casoviensia*, 2024, roč. 12, č. 1, s. 67-86. ISSN 1339-3995.
4. HORVAT, M. § 47a. In SREBALOVÁ, M. *Zákon o priestupkoch. Komentár*. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2020, s. 217-225. ISBN 978-80-89603-93-0.
5. JURNEČKA, O. *Šest pilířů cenzury. Příručka moderního Koníáše*. Olomouc: Naštvané matky, 2021, 192 s. ISBN 978-80-906573-9-7.
6. KÁČER, M. *Obmedzovanie slobody prejavu v radikalizujúcej sa spoločnosti*. Praha: Leges, 2021, 188 s. ISBN 978-80-7502-487-9.
7. KOCÁN, P., RAJNÁK, M. Trestné činy extrémizmu. 2016, Online: https://ja-sr.sk/files/Trestne_ciny_extremizmu.pdf [10-4-2025].
8. *Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019*. Online: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/nptj/koncepcia%20extremizmus%202015-2019.pdf [10-4-2025].
9. KOVÁČ, M. MIHÁLIK, S., VINCENT, F. Niektoré aspekty protiextremistickej novely a jej dosahy na aplikačnú prax. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 152-171. ISBN 978-80-7502-420-6.
10. MARKOVÁ, V. Extrémizmus ako jedna z dôležitých súčastí činnosti príslušníkov PZ, význam poznania právnej úpravy a jej vývoj. In VRÁBLOVÁ, M. (ed.). *Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Praha: Leges, 2019, s. 212-240. ISBN 978-80-7502-420-6.
11. MARR, S. Subsidiarita trestného práva pri uplatňovaní princípu ultima ratio a právno-aplikačné problémy pri kvalifikovaní, objasňovaní a prejednávaní vybraných extrémistických deliktov. In ŤAŽKÁ, V. (zost.). *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2023*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2023, s. 480-499. ISBN 978-80-7160-690-1. Online: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/Milniky_zborniky/Milniky_prava_v_stredoeurópskom_priestore_2023.pdf [28-1-2025].
12. MURRAY, D. *The Madness of Crowds: Gendre, Race and Identity*. Londýn: Bloomsbury Continuum, 2020, 293 s. ISBN 978-1-4729-7957-5.
13. NACHER, P. *Šílenosti doby korektní: aneb konec MeToo [mýtů]*. Velké Přílepy: Olympia, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7376-512-5.
14. Odpoveď Ministerstva vnútra SR zo dňa 11.2.2025 na žiadosť o sprístupnenie informácií zo dňa 31.1.2025.

15. SEPEŠI, P. § 47a. In POTÁŠCH, P. a kol. *Zákon o priestupkoch. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2016, s. 196-199. ISBN 978-80-8155-061-4.
16. SEPEŠI, P. Zapadajú priestupky extrémizmu do systému právneho poriadku Slovenskej republiky? Učená právnická spoločnosť, 2016. Online: https://www.ucps.sk/Patria_priestupky_extremizmu_do_systemu_pravneho_poriadku_Slovenskej_republiky [28-1-2025].
17. SPIŠIAKOVÁ, H. *Zákon o priestupkoch. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 811 s. ISBN 978-80-8168-187-5.
18. STROSSEN, N. *Nenávist: Proč bychom se jí měli bránit pomocí svobody projevu, nikoli cenzurou*. Praha: Institute H21, 2021, 280 s. ISBN 978-80-907820-1-3.
19. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike*. Online: <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>
20. TASR. Polícia od začiatku roka objasnila sedem prípadov extrémizmu. V minulom roku sa podarilo objasniť 17 prípadov. In *SME*, 9.9.2016. Online: <https://domov.sme.sk/c/20268409/policia-od-zaciatku-roka-objasnila-sedem-pripadov-extremizmu.html> [28-4-2025].
21. TURČAN, M. Sloboda slova v kontexte libertarianizmu. In MÉSZÁROS, T., KASINEC, R. (zost.). *Trezorové filmy – interdisciplinárny pohľad*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019, s. 47-69. ISBN 978-80-7160-524-9.